

FOKUS PÅ DOKUMENTAR

- DOKUMENTARGENRENS GRUNDFORMER

"Min Avatar og mig" (foto: Peter Engberg, Henrik Ipsen, Kean Kelly)

INDHOLD:

1. Introduktion	1
2. Fag og mål	2
3. Kort om dokumentargenren.....	3
4. Fem dokumentariske grundformer.....	4
5. Iscenesættelse af fortællingen	5
6. Undervisningsforløbet	6
• "Nanook – kuldens søn"	7
• "Invisible"	9
• "Slaver".....	12
• "Vesterbro".....	15
• "Med døden til følge".....	18
• "Burma VJ – Reporter i et lukket land"	21
• "Min avatar og mig".....	25
• Ekstra: Dokumentargenrens mange undergenrer	29

Materialet er udarbejdet af Malene Rungvald Christensen

Redaktion Lise Brix Pape

Det Danske Filminstitut © 2011
Gothersgade 55 / 1123 København K / 3374 3540 / www.dfi.dk

INTRODUKTION

Materialet tager udgangspunkt i udvalgte filmklip fra syv forskellige dokumentarfilm for udskolingen.

Der lægges op til selvstændige elevforløb på dfi.dk/elevdok2 og filmstriben.dk efter indledende gennemgang af to filmklip på klassen.

Dokumentargenren presser sig på i skolens undervisning, men det er et bredt område med mange undergenrer og former.

Eleverne er typisk optaget af dokumentarprogrammer på TV, men det kan være svært for både elever og lærere at skelne undergenerne fra hinanden og definere virkemidler og fortælleteknikker.

Nærværende materialet tager derfor udgangspunkt i korte uddrag fra 7 alsidige og eksemplariske dokumentarfilm, som alle er velegnede til at belyse dette i udskolingsbrug.

Læreren starter med at gennemgå de to første klip på klassen, hvorefter eleverne fortsætter med selv at løse opgaverne på dfi.dk/elevdok2 og filmstriben.dk.

Materialet handler dog udelukkende om dokumentar*FILM*, som en kunstnerisk kontrast til det mere kommercielle TV- marked. Opgaverne tager udgangspunkt i fem forskellige grundformer, som dokumentarfilm baserer sig på.

Er der behov for mere viden om dokumentarprogrammer på TV er der på side 29 links til relevante hjemmesider, som beskæftiger sig med dette.

Et selvstændigt elevforløb

Ambitionen med forløbet er at styrke elevernes kendskab til dokumentarfilmgenrens fem grundformer, og hvordan de påvirker os, beskuerne. Eleverne stifter bekendtskab med både hjemlige danske, men også globale problemstillinger. Tilslut skal de selv definere en ny grundform for fremtidens nyskabende dokumentarfilm. I kraft af nettets tilbud om nye virtuelle samfund og virkeligheder er dette højst aktuelt, og forhåbentligt sjovt.

Et af de overordnede formål er at nuancere en eventuel forestilling om, at dokumentarfilm skildrer 'sandheden' om en given sag. Ved at indføre eleverne i instruktørens valg af virkemidler og former er det ambitionen, at eleverne forstår, at dokumentarfilm er skabt ud fra en personlig fortolkning af virkeligheden. At der skabes en filmfortælling næsten på linje med fiktionsspilefilmens.

Udvidet lærervejledning - en opslagstekst

Denne udvidede lærervejledning er tilrettelagt, så læreren bedre kan støtte eleverne i deres selvstændige arbejde med forløbet. Læreren finder her i kort form den fornødne baggrundsviden om grundformerne, indsigt i de udvalgte film og klip og en eventuel blanding af grundformerne.

Vejledningen er også ment som en støttende opslagstekst.

Læreren kan vælge at eleverne skal opleve en enkelt film i sin fulde længde, og om det skal ske på lærredet, på computerskærmen på skolen eller evt. hjemme som lektie. Der er i øvrigt henvisninger til andre gode film, som hører ind under grundformerne, men som ikke vil blive gennemgået her. Film, hvor selvvalgte uddrag, f.eks. kan bruges til eksamen senere hen.

Alle de udvalgte film kan opleves på Filmstriben.dk, hvis skolen har abonnement. Eleverne kan med abonnementet også se filmene hjemme ved at bruge deres uni-login.

FAG OG MÅL

Forløbet og de præsenterede film vil kunne anvendes i dansk, samfundsfag, medie- og billedkunstvalgfag og i tværfaglige sammenhænge samt kristendom, hvor det at forholde sig til menneskelige relationer og verdens tilstand er i fokus.

Kristendom

I kristendom vil filmene give eleverne mulighed for at blive udfordret i forhold til punkt 3 i Formål for faget kristendom:

- "Gennem mødet med de forskellige former for livsspørgsmål og svar, som findes i kristendommen samt i andre religioner og livsopfattelser, skal undervisningen give eleverne grundlag for personlig stillingtagen og medansvar i et demokratisk samfund."

Dansk

Forløbet vil kunne anvendes i dansk, da film er en del af det udvidede tekstbegreb, hvor arbejdet med filmgenrer, dramaturgi, persontegning, filmens virkemidler og fortællemåder vil være naturligt. Hertil kommer sammenligning med andre teksttyper, tolkning og perspektivering.

I Slutmål for faget dansk efter 9. klassetrin fremgår det under **Sprog, litteratur og kommunikation**, at "undervisningen skal lede frem mod, at eleverne er i stand til at

- gøre rede for samspillet mellem sprog, indhold, genre og situation
- demonstrere et analytisk beredskab over for andre udtryksformer
- gøre rede for og vurdere etiske og æstetiske aspekter i andre udtryksformer"

Samfundsfag

I Slutmål efter 9. klassetrin for faget samfundsfag fremgår det under **Politik, Magt, beslutningsprocesser og demokrati**, at "undervisningen skal lede frem mod, at eleverne er i stand til at

- reflektere over mediernes rolle som selvstændige udtryk i den politiske proces"

Valgfag Medier

I formål for valgfaget Medier fremgår det at

- "Eleverne skal opnå forståelse af massemediernes betydning både i egen og fremmede kulturer, så de på den baggrund kan styrke deres handlemuligheder i og uden for skolen."

Valgfag Billedkunst

I Slutmål for 8. og 9. klassetrin for billedkunst fremgår det under **Medieanalyse og Mediernes betydning i samfundet**, at "undervisningen skal lede frem mod, at eleverne kan

- vurdere hensigter, hvormed forskellige mediegenrer bliver produceret
- analysere mediers tekniske, håndværksmæssige og æstetiske virkemidler
- skelne mellem fiktive og ikke-fiktive udtryk samt mediernes blandingsgenrer"

Materialets analyse af dokumentarfilmgenrens forskellige grundformer understøtter de nævnte formål og trinmål på en alsidig og tilgængelig måde.

Elevernes arbejde med filmklippenes mangfoldige æstetik og brug af virkemidler vil også kunne fungere som en fin forløber for et efterfølgende praktisk forløb, hvor eleverne selv skal skabe små dokumentarfilmsproduktioner i forbindelse med f.eks. projektopgaven.

KORT OM DOKUMENTARGENREN

Dokumentarfilm fortolker noget, der er sket i virkeligheden. Da der er tale om *film*, kan det dog ikke sammenlignes med, hvad vi ser i TV-Avisen, Nyhederne eller i en aktuel TV-reportage. En dokumentarfilm er instruktørens *fortolkning* af virkeligheden.

En dokumentarfilm er lavet af en instruktør i en proces, som ofte kan være sammenlignelig med spillefilminstruktørens. Dokumentarfilminstruktøren bruger typisk flere år på sin film. Den kræver lang tids research og forberedelse og kan også kræve ligeså meget teknisk udstyr, som en spillefilm, for at opnå de helt rigtige effekter og virkemidler. Instruktøren får komponeret særligt musik, produceret plakater og tilrettelagt pressestrategi til PR for filmen. I dag vises flere og flere dokumentarfilm i biografen, da de i underholdningsværdi er kommet på linje med spillefilm, og derfor sælger billetter til et langt større publikum end før set.

Dokumentarinstruktørens proces

Det er almindeligt (og vigtigt), at instruktøren researcher på sin hovedperson og historie gennem længere tid. Der skabes et tillidsforhold til hovedpersonen, som instruktøren typisk starter med at filme med et lille videokamera, for at få et indtryk af, hvordan filmen kan komme til at se ud. Efter researchperioden skriver de fleste instruktører et slags manuskript, som hjælper dem til at få et overblik over scener og personer, som de gerne vil have med i den endelige film.

Overblikket hjælper dem også med at udelade nogle personer, omkring hovedpersonen, som der ikke er plads til i filmen. Inden instruktøren går i gang med at optage og skabe den egentlige film, er hun altså rigtigt godt forberedt.

En dokumentarfilm varer typisk mellem 10 og 60 min. Andre film, der tangerer kunsthøj-eksperimenter kan vare i blot et minut, eller op til flere timer i træk. Andy Warhols film "Empire" (1964) er en optagelse af Empire State Building i New York og varer hele 8 timer og 5 minutter.

Dokumentarinstruktørens drivkraft

Instruktørerne er typisk drevet af en dyb fascination af verden, vi lever i. Klassikerne blandt dokumentarfilm er ofte dem, der siger noget helt særligt eller generelt fællesmenneskeligt om det at være til, til alle tider. Til stor glæde, oplysning og inspiration for os, beskuerne.

FEM DOKUMENTARISKE GRUNDFORMER

Når instruktøren skaber sin film, kan hun vælge mange teknikker og fortællemåder, der understøtter historien på forskellig vis. Der er tale om at vælge en grundform, og så arbejde med dennes særlige elementer.

Det er disse valg af grundformer, eleverne skal undersøge, definere og arbejde med i det følgende.

Definition af de fem grundformer

1) Den klassiske

- Fremlæggelse af et problem – og ofte også af en løsning
- Klart og simpelt struktureret
- Alvidende fortæller
- Stærkt styrende voice-over
- Billedsiden er mest illustrativ

2) Den observerende form

- Forsøg på at indfange den "rå virkelighed"
- Ingen fortæller, ingen voice-over
- Fluen på væggen
- Fokus på "det levede liv", og de magiske /sigende øjeblikke
- Åben form (tilskueren gives lov til at konkludere selv)

3) Den poetiske

- Ingen historie som sådan
- Fokus på sanselige og poetiske sider af virkeligheden – frem for konkret historie
- Æstetik og musik er ofte det centrale

4) Den personlige form

- Subjektivt fortalt (instruktøren er ofte selv synlig) – selvfremstilling
- Brug af filmiske virkemidler
- Fokus på den personlige historie
- Vi kommer meget tæt på det private

5) Den fiktive

- Nyere tendens, dog med rødder i 1960'erne
- Blanding mellem fiktion og fakta.
(Fx dramatiserede eller rekonstruerede historiske begivenheder, der ikke findes filmoptagelser af. Dramadokumentar)
- Problematisering af sandhedsfremstillinger

ISCENESÆTTELSE AF FORTÆLLINGEN

'Show, don't tell'

Når filminstruktøren fortæller, gør hun det først og fremmest i billeder. Man har indenfor journalistik og i filmbranchen et udtryk og princip, som hedder 'Show, don't tell'. – Vis det, sig det ikke! Altså: vis det i billeder, sig det ikke (kun) med ord (voice over, replikker, tekster, etc.)

Vi oplever films billeder på en meget stærk måde, især når der er en hovedperson, som vi følger og identificerer os med. Flere og flere danske instruktører foretrækker at benytte grundformer, som lader hovedpersonerne opføre sig, som 'de plejer' i hverdagssituationer foran kameraet.

Når der bliver sat lyd (musik og effekter) til, understøttes og forstærkes billedoplevelsen yderligere. Vi glemmer os selv, og bliver til en vis grad forført af historien.

På TV fortæller journalister eller udvalgte vidner og eksperter os om en sags sammenhæng.

I dokumentarfilm kan der også forekomme interviews eller speak, men genren har gennem årene udviklet sig og benytter nu ofte de (traditionelt set) fiktive films virkemidler. Således kommer mange af dokumentarfilmens informationer til udtryk via fx billedvalg, kameraindstillinger og brug af lyd – og ekspliciteres altså ikke nødvendigvis i ord.

Hovedpersonen iscenesættes

Instruktøren iscenesætter og følger personerne i forskellige situationer, som klippes sammen på en særlig og tilsigtet måde, så personernes væremåder, facon og attitude får lov at 'tale for sig selv'. Instruktør og klipper er meget bevidste om, hvordan de kan manipulere klip, billede og lyd, så beskuerens egen fantasi og følelser kommer på arbejde.

Fastholdelse af beskuerens interesse

For at fastholde beskuerens interesse, skal denne kunne leve sig ind i, hvad filmens personer oplever, føler og tænker, og der skal være konflikter, som man skal forholde sig til. Hovedpersonen skal også gerne have en vilje og et mål med sine handlinger, så der skabes en motor, der driver historien frem. Instruktøren skal sørge for at gøre os nysgerrig på, hvordan filmen mon ender, og på hvordan hovedpersonen klarer sig.

Følelser og tanker, der måske aldrig bliver sagt højt og konkret i filmen, fornemmes og opleves på et dybere plan, der inddrager beskuerens personlige erfaringer og historie mere eller mindre bevidst.

Berettermodellen

Mange dokumentarfilm, næsten uanset grundform, bruger eller skeler til elementer fra berettermodellen. De er en måde at ordne filmens handling og dramaturgi på og skabe fremdrift og spænding på.

Det er derfor en god ide at kende til modellen, når man beskæftiger sig med filmanalyse, næsten uanset genren.

I undervisningsmaterialet "Den gode historie på film" er der en god gennemgang af modellen:

- http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-skolen/undervisningsmaterialer/temapakker/den-gode-historie---paa-film.aspx

UNDERVISNINGSFORLØBET

Det er en god idé at indlede forløbet med at spørge ind til elevernes viden om dokumentargenren overordnet set og få sat dette og genren på plads. Herefter bør berettermodellen gennemgås samt princippet om 'Show, don't tell', som beskrevet ovenfor.

Brug evt. Power Point-gennemgangen og distribuer elevark med definitionerne på de fem grundformer.

Gennemgå et eller to af de første filmklip sammen i klassen.

Det første filmklip er fra "Nanook- Kuldens søn". Dette kan efterfølges af en fælles gennemgang af et nyt filmklip fra en meget anderledes film; "Invisible". Men kun hvis eleverne har brug for mere end én fælles gennemgang.

Herefter arbejder eleverne selvstændigt videre.

Pointér overfor eleverne at mange film typisk låner fra flere grundformer, end en enkelt. (Hvilket f.eks. gælder for "Invisible".)

Dokumentarfilmene

Gennemgås fælles i klassen:

- **"Nanook- Kulden søn" (1922)**
- **"Invisible" (2004) – klip 1**

Selvstændigt elevarbejde:

- **"Invisible" (2004) – klip 2**
- **"Slaver" (2008)**
- **"Vesterbro" (2007)**
- **"Med døden til følge" (2010)**
- **"Burma VJ – Reporter i et lukket land" (2009)**
- **"Min avatar og mig" (2010)**

UNDERVISNINGSFORLØBET - "NANOOK - KULDENS SØN"

"Nanook - kuldens søn"

Dansk tekst, Stumfilm, Sort/hvid
Dokumentar, 1922, 1t 5min
Af Robert J. Flaherty

Forløbet lægger ud med et underholdende klip fra en klassiker, som er en af de helt markante dokumentarfilm, produceret før talefilmens gennembrud.

Om filmen

Instruktøren af en af verdens første dokumentarfilm, "Nanook - kuldens søn", var amerikansk og hed Robert J. Flaherty. Han fulgte i mange måneder fangeren Nanook og hans store familie for at vise verden, hvordan man lever og overlever i det kolde Nordcanada.

"Nanook - kuldens søn" er et tidligt eksempel på, hvordan dokumentarfilmsinstruktøren iscenesætter sin fortælling. Robert J. Flaherty bad bl.a. Nanook og hans familie om at gøre bestemte ting foran kameraet, så han kunne få den fortælling og de billeder med hjem, som han gerne ville have. Det var før talefilmens indførelse, så han skrev små tekster om, hvad der skete i filmen, som han satte ind mellem optagelserne med jævne mellemrum.

Der er dog ingen tvivl om, at filmen giver et meget godt billede af, hvordan livet var i Nordcanada omkring 1920.

Den klassiske grundform

Filmene tilhører den klassiske grundform, da fortællingen er karakteriseret ved:

- Fremlæggelse af et problem – og ofte også af en løsning
- *Altså hvordan man overlever i Nordcanadas kulde.*
- Klart og simpelt struktureret
- Alvidende fortæller
- *Instruktøren Robert F. beskriver levevilkårene i tekstform*
- Stærkt styrende voice-over
- *Igen instruktørens tekster undervejs i filmen*
- Billedsiden er mest illustrativ
- *Kameravinklen registrerer mest, hvad der sker, men er ikke medfortæller på historien, som vi ser det i dag, hvor kreativ kameraføring, synsvinkler og billedkomposition fortæller 'uden ord'. ('Show, don't tell')*

Info til læreren om film og klip

Filmklip: Ankomst i kajak (00-5.40)

Klippet beskriver først, hvor vi er i verden. Efter noget info ser vi for første gang Nanook og hans familie. Vi ser deres ankomst til bredden i kajak. Det sjove ved dette klip er, at der bliver ved med at stige børn og voksne ud af kajakens dyb, - oven i købet en hund! Det minder lidt om en scene, hvor nogen prøver at sætte en verdensrekord, og virker derfor meget humoristisk på beskueren.

Tekst og opgaver til eleverne på dfi.dk

Filmen er lavet for ca. 90 år siden, i 1922, da jeres oldeforældre var børn. Den handler om fangeren, Nanook, og hans familie. Filmens instruktør boede sammen med familien over en længere periode for at følge Nanooks liv og overlevelse i Nordcanadas kulde. I 1922 var der ingen tale og lyd på filmen, men i 1976 lagde man musik på.

Dengang kostede filmfremkaldelse mange penge, da der var rigtigt sølv i filmrullerne. I dag optager man typisk dokumentarfilm digitalt, hvilket er langt billigere.

Klip fra "Nanook - kuldens søn": Om Nord Canada. Ankomst i kajak

Filmklippet viser blandt andet Nanook og hans families ankomst til en bred med deres kajak. Det er filmens første præsentation af hovedpersonen Nanook og hans familie.

- [Klik her og se filmen fra 00:00 - 05:40](#)

Opgaver

1. Beskriv hvad vi ser i filmens start?
2. Hvilken grundform har denne dokumentarfilm? -Begrund ud fra klippet.
3. Beskriv hvor kameraet står, når det filmer Nanook og hans kajak, som familien kravler ud af.
- Hvad tror I, instruktøren Robert og hovedpersonen Nanook har aftalt, inden filmoptagelsen går i gang, så instruktøren kan få de billeder med hjem, han ønsker? Er det tilfældigt, hvad han filmer, tror I?

UNDERVISNINGSFORLØBET - "INVISIBLE"

"Invisible"

Uden tale, i farver, sort/hvid
Dokumentar, 2004, 11 min
Af Cassandra Wellendorf.

Om filmen

Filmen har ikke én hovedperson, men skildrer en masse personer, som i filmen bliver en slags bipersoner til hinanden. Instruktøren har sat sig for at undersøge menneskers måde at agere i 'det fælles rum', når de venter ved et offentligt busstoppested. Ingen taler med hinanden direkte, men alle påvirker hinandens adfærd og kropssprog. Bevægelserne synkroniseres indimellem. Vender én person hovedet, så gør sidemanden det også lige efter.

Instruktøren har i de udvalgte filmklip ordnet sine optagelser efter hvad folk gør ens. Klippene kommer på rad og række og viser forskellige mennesker, der gaber ens, vender hovedet ens, piller ved deres tasker, eller vender sig fra kameraet på samme måde.

En blanding af den poetiske og den observerende grundform

"Invisible" hører ind under følgende to grundformer, der er kendetegnet ved:

Den poetiske grundform

- Ingen historie som sådan
- Fokus på sanselige og poetiske sider af virkeligheden – frem for konkret historie
- Æstetik og musik er ofte det centrale

Den observerende form

- Forsøg på at indfange den "rå virkelighed"
- Ingen fortæller, ingen voice over
- Fluen på væggen
- Fokus på "det levede liv", og de magiske /sigende øjeblikke
- Åben form (tilskueren gives lov til at konkludere selv)

Info til læreren om film og klip

Filmklip 1: Fremmede mennesker gør ens bevægelser (5:05-6.50)

I dette klip fokuserer vi på mennesker omkring et busstoppested, der gør ens bevægelser og kigger på hinanden. Man ser folk, der gaber på næsten samme tid, folk der vender hovedet, eller vender sig fra kameraet synkront.

Vi fokuserer også på lydenes effekt. Skru derfor godt op for lyden, så eleverne kan høre både musik, by-støj og de små nære intime og umærkelige lyde af folks bevægelser i filmen. Det kan fx være lyden af stof, når folk klør sig, eller det lille dump fra en cigaret, som askes og et armbånd der ringler.

Instruktøren har zoomet ind på mennesker, der ikke ved, at de optages på film. Men effekten ved disse små intime lyde er, at vi beskuerer alligevel føler, at vi kommer helt tæt på de skildrede mennesker, selvom kameraet i virkeligheden står så langt væk, at vi normalt ikke ville kunne høre de små intime lyde.

Der er tale om effektlyde, som er skabt og lagt på filmen senere hen i processen. De små bevægelseslyde er altså ikke lyde fra optagelsen, men konstruerede lyde. Rådhusklokkerne, som ringer midt i det hele, er også lyde, der er lagt på senere hen i skabelsen af filmen.

Den almindelige bystøj, som vi også kan høre, ville i virkeligheden have overdøvet de små umærkelige lyde. Bemærk også "musikken", der ind i mellem toner frem og lyder underlig, knirkende og hylende eller varslende. Den er ikke rar. Den har instruktøren brugt for at beskrive, hvordan folk har det svært med den intime situation tæt på andre fremmede mennesker.

Filmklip 2: Musikkens indflydelse på filmen og beskueren (00:22 - 01:33)

De fleste optagelser af menneskerne i dette klip er optaget set bagfra eller halvvejs vendt væk eller skjult bag noget i forgrunden. Man ser kun en enkelt piges lidt skræmmende ansigt forfra 'i fuldt billede' inden hun 'rives/køres væk' fra os. Det ser ud som om, at dette billede af en pige i en passerende bus er optaget fra en anden bus gennem et busvindue.

Senere i klippet ser vi i *fast motion* nærbilleder af busser, der kører forbi, eller det er snarere farven gul på bussens side, der flyver forbi vores blik. Mange klip af dette er sat sammen til lyden af en række dybe og 'flaprende' toner, som giver associationer til travlhed og små-kaotisk stemning i en by midt i myldretiden.

Tekst og opgaver til eleverne på dfi.dk

Denne film har ikke én hovedperson, men skildrer en masse forskellige personer. Instruktøren har sat sig for at undersøge vores måde at opføre os på, når vi venter ved et offentligt busstoppested. Ingen taler med hinanden direkte, men alle påvirker hinandens adfærd og kropssprog.

Klip 1 fra "Invisible": Fremmede mennesker gør ens bevægelser

- [Klik her og se filmen fra 05:05-6:50](#)

Opgaver

1. Hvilke grundformer tilhører filmen? (Der er flere end én grundform). Begrund ud fra klippet.
2. Hvilke ens bevægelser gør menneskerne i klippet?
3. Beskriv hvilke lyde, vi hører. (Gense og -hør klippet nogle gange)
4. Beskriv så hvordan billede og lyd hænger sammen, for at understrege, hvad der sker i klippet.

Klip 2 fra "Invisible": Lydens og musikkens påvirkning af billede og oplevelse

I dette klip oplever vi, hvordan instruktøren skaber stemning og fornemmelse af byliv gennem udvalgte billeder, der er ordnet og klippet på en særlig måde. Musik og lyd understøtter billederne og vores oplevelse af filmen.

- [Klik her og se filmen fra 00:22 - 01:33](#)

Opgaver

1. Beskriv hvad vi ser klip for klip?
2. Hvad er ens for de fleste af optagelserne af mennesker?
3. Hvorfor ser vi nogle af billederne i fast motion (altså hurtigere end de ville være blevet opfattet i virkelighedens verden - modsat slow motion). - Hvilken stemning skaber det?
4. Beskriv hvilken stemning musikken og lyden af regn sætter os i, når vi ser på billederne
5. Hvilke elementer fra de forskellige grundformer kan I se i filmklippet? - Beskriv dem.

Uddybende materiale

Museet for Samtidskunst om "Invisible" og Cassandra Wellendorf

Læs Museet for Samtidskunsts pressemeddelelse om filmen og dens instruktør på [kopenhagen.dk](http://www.kopenhagen.dk):

- http://www.kopenhagen.dk/fileadmin/oldsite/presse/presse2004/2_3/synspu05.html

Kassandra Wellendorf dvd-antologi

Filmene er anden del af trilogien "Mismeetings", og den indgår på dvd i antologien "Kassandra Wellendorf - 4 værker".

Antologien rummer udover "Invisible", kortfilmene:

- "Close" (om kroppes intimitet)
- "Landskaber" (natur)
- "Outside", en skælmisk film om menneskets adfærd i den storslåede natur.

Alle film kan ses på filmstriben.dk

UNDERVISNINGSFORLØBET - "SLAVER"

"Slaver"

Dansk undertekst. Engelsk, arabisk, svensk tale.
Animeret dokumentar, 2008, 15 min
Af Hanna Heilborn og David Aronowitch

Om filmen

Abouk på 9 år og Machiek på 15 år er bare to ud af tusindvis af børn, som har været ofre for slaveri under borgerkrigen i det sydlige Sudan. *"Vi blev kidnappet af militserne min mor, far, søster og mig"* fortæller Abouk med en lav stemme. *"Jeg flygtede i panik, men de fangede mig og slog en kraftig metalpløk igennem mine fødder for at tvinge mig til jorden"* fortsætter Machiek.

I denne animerede dokumentarfilm fortæller Abouk og Machiek om mordet på deres forældre, deres bortførelse af militsen, om livet som slaver, og om deres befrielse og drømme for fremtiden. Stemmerne i filmen er de to børns - optaget ved et interview i Stockholm i 2003 - mens den flotte, animerede billedside giver publikum mulighed for at absorbere de to børns rædselsvækkende historie.

Filmen modtog i 2008 Silver Cub Award ved IDFA-festivalen i Amsterdam.

Den fiktive grundform

"Slaver" benytter den fiktive grundform, da filmen er animeret over en radiomontage/et interview på svensk og arabisk med pigen Abouk på 9 år og drengen Machiek på 15 år. Den fiktive grundform er kendetegnet ved at være:

- En nyere tendens, dog med rødder i 1960'erne
- Blanding mellem fiktion og fakta
- F.eks. dramatiserede historiske begivenheder, der ikke findes filmoptagelser af. Her drengenes flugt fra Sudan.
- Dramadokumentar
- Problematisering af sandhedsfremstillinger

Info til læreren om film og klip

Filmklip: Filmens start (00:00-4:46)

"Slaver" er en film på 15 minutter, som eleverne bør se fra start til slut. Herefter bør de gense starten (nogle gange) og gå i dybden med den.

I filmens begyndelse ser vi en slags virkelige dias-fotos af børn, der spiller fodbold i Afrika. De tre-fire fotos er billedbehandlet i kulørte farver og er mikset med en hvid kort tekst på sort baggrund, som kort informerer om borgerkrigen i Sudan, Afrika. Det er den eneste gang, vi ser virkelige fotos i filmen.

Herefter klippes til selve interviewet, som filmen er skabt over. Billedsiden består udelukkende af animation.

Vi ser journalisterne, som har svært ved at få udstyret til at virke. De tester lyden, som i øvrigt er præget af støj og en dårlig rumklang, der skaber en følelse af *troværdighed* omkring det scenarium, vi er vidne til. Der er en tolk til stede, som nyser og to animerede børn, der ser meget alvorlige ud. Abuk hoster indimellem, hvilket vi også ser hende gøre. Børnenes og journalisternes stemmer forekommer virkelighedstro og er præget af en mundtlighed, som indeholder fejl og gentagelser, der ligger langt fra indøvet replikker. Børnenes stemmer er meget lave, og virker undertrykte og forsigtige.

Når børnene nævner navne og steder lyder der er et censur-bip, hvilket skaber en stemning af, at børnene er i fare og er 'gået under jorden' i Sverige.

Animationen er optaget med en kameraføring, som virker meget livagtig, som om kameraet indfanger situationen nu og her. Det bevæger sig lidt, og har ikke altid de bedste billedbeskæringer.

Alt dette skaber tilsammen en virkelighedsfølelse, selvom billederne er animerede og helt uvirkelige.

Vi introduceres hurtigt til den 9-årige og 15-åriges skrækhistorier, som begge er meget brutale og blandt andet beskriver, hvordan deres forældre er blevet dræbt. Billedsiden er dog skildret med et grafisk udtryk, der skaber stor afstand til de eventuelle virkelige billeder, vi ellers ville kunne forestille os af blod, lemlæstelse, død, vold og krig. Vi aner mere brutaliteten, end vi får den serveret rå for usødet. Det gør det 'nemmere' at rumme børnenes frygtelige historier, som virker meget bevægende på tilhøreren.

Et særligt grafisk element i denne dokumentar forekommer, da pigen Abuk fortæller, at hendes bortfører, 'Araberen', kalder hende 'Djangaa' (et grimt øgenavn, som Abuks folk, dinkaerne, ikke bryder sig om at blive kaldt.) Med ét står der med store bogstaver tværs over billedet 'DJANGAA' over en knælende 9-årige Abuk, som sidder sammenkrøbet i bunden af billedet på en kold og hvid baggrund. (Tidskode: 04:27).

Dette billede kunne man lave en fin billedanalyse af.

Filmen ender forholdsvis "godt", da journalisterne spørger ind til børnenes drømme for fremtiden. På et sidste tekst-skilt fremgår det, at børnene er vendt tilbage til Sudan og nu går i skole.

Tekst og opgaver til eleverne på dfi.dk

Dette er en animeret dokumentarfilm på 15 minutter, som I bør se fra start til slut.

Filmen "Slaver" er baseret på et interview med pigen Abouk på 9 år og drengen Machiek på 15 år, som blot er to ud af tusindvis af børn, som har været ofre for slaveri under borgerkrigen i det sydlige Sudan. Da filmen bliver til, opholder de sig i Sverige.

Abouk og Machiek fortæller om mordet på deres forældre, deres bortførelse af militsen (som betyder oprørsstyrker eller militære samarbejdshære). De fortæller om deres liv som slaver, og om deres befrielse og om deres drømme for fremtiden.

Stemmerne i filmen tilhører de to (virkelige) børn - optaget ved et interview i Stockholm i 2003.

Den udtryksfulde, grafiske og animerede billedside giver publikum mulighed for at kunne rumme børnenes rædselsvækkende historier og oplevelser.

Klip fra "Slaver": Filmens start og eksempler på flere typer af animerede billeder

- [Klik her og se først hele filmen](#)
- Gense derefter klippet fra 00:00 - 04:46
- se det gerne flere gange og gå i dybden med dets virkemidler.

Opgaver

1. Hvilket indtryk gør hele filmen på jer?
2. Hvilken grundform benytter filmen. Begrund ud fra klippet og baggrunden for historien.
3. Hvilken anden grundform kunne man eventuelt benytte? Og hvad ville det kræve af instruktøren? Er det overhovedet realistisk at beskrive børnenes historier på andre måder?
4. Hvilke typer animerede billeder præsenteres vi for i filmklippet? Gruppér dem i typer og giv typerne et navn.
5. Hvorfor er der forskel på de animerede billeder i starten?
6. Hvad er instruktørernes ønske med filmen og hvilken målgruppe, vil den gerne nå ud til?
- Lykkes det, mener I?

Supplerende materiale

Undervisningsmateriale til "Slaver" og "I skjul"

DFI har i samarbejde med Amnesty International udarbejdet undervisningsmateriale til de to animerede dokumentarfilm, "Slaver" og "I skjul":

- http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-skolen/undervisningsmaterialer/temapakker/slaver-og-i-skjul.aspx

Andre film der blandt andet benytter sig af den fiktive grundform

"Gasolin" og "Blekingegadebanden" er gode eksempler på film der mixer interview, arkivklip og rekonstruktioner.

- Undervisningsmateriale til Gasolin:
http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-skolen/undervisningsmaterialer/materialer-til-spillefilm/gasolin.aspx
- Undervisningsmateriale til "Blekingegadebanden":
http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-skolen/undervisningsmaterialer/materialer-til-spillefilm/blekingegadebanden.aspx

UNDERVISNINGSFORLØBET - "VESTERBRO"

"Vesterbro"

Dansk, Engelsk, Spansk
Dokumentar, 2007, 58 min
Af Michael Noer

Om filmen

Instruktøren Michael Noer har i denne film givet et digitalt videokamera til sine 20-årige naboer på Vesterbro, med en kort besked om at filme, hvad de måtte opleve af dramatiske begivenheder i deres hverdag. Videokameraet fungerer som deres trofaste ledsager gennem deres parforholds op- og nedture. Julie og Martin er som de fleste på deres alder, impulsive, vilde og konstant på jagt efter oplevelser, men da de pludselig også oplever en større alvor i deres liv, begynder Michael Noer selv at optage dem og skabe filmen om deres unge liv på Vesterbro.

Den observerende form

- i blandet den *personlige* grundform

"Vesterbro" er et eksempel på den observerende grundform, blandet med den personlige form.

Den observerende form er kendetegnet ved:

- Forsøg på at indfange den "rå virkelighed"
- *De unge filmer sig selv, ligesom de ville have gjort med et hjemmevideokamera. Der er umiddelbart ingen klar historie, plan, æstetik eller særligt udvalgte virkemidler.*
- Ingen fortæller, ingen voice over
- *Næsten ingen forklaringer på handlingerne i filmen, kun situationer og samtaler. Få gange udtaler Julie eller Martin sig, mens man ser noget andet på billedsiden, hvilket kan virke lidt som en voice-over, men reelt ikke er det.*
- Fluen på væggen
- Fokus på 'det levede liv', og de magiske /sigende øjeblikke
- Åben form
- *Vi må selv finde ud af, hvad parret egentlig har gang i mellem sig, og hvad vi skal tænke om det. Tilskueren må konkludere selv.*

Fra den personlige form

- Vi kommer meget tæt på det private
- Fokus på den personlige historie
- Subjektivt fortalt
– *Når Julie og Martin filmer sig selv.*

Info til læreren om film og klip

De næste film og filmklip er eksempler på blandinger af forskellige grundformer. Og det vil måske være en udfordring for eleverne, som gerne vil have nogle sikre 'kasser' at putte filmene ned i. Sådan er det bare ikke i det virkelige liv. Tag udfordringen op, og sammenlign evt. med musik og dans, hvor det også er meget populært at fusionere og blande grundformerne for at opnå nye og gode udtryk.

"Vesterbro" er en blanding af Julie og Martins optagelser af deres parlivs mange 'ups and downs'. Optagelser er rystede og fuld af sjove skæve vinkler og kommentarer. Parret er fuld af fis og grænseoverskridende. Fx ser vi på et tidspunkt Martins tissemand (ikke i klippene dog, men lige før klip 2). Holder man øje er det tydeligt, hvornår instruktør Michael Noer selv tager over og filmer parret. F.eks. når parret er i billedet begge to. Filmen følger fuldstændig berettermodellen, men virker som 'fluen på væggen', da parrets egne vilde optagelser, klipningens hurtige og kontante rytmer, god rockmusik og effekter fylder så meget i filmens udtryk.

Filmklip 1: Filmens start (00:00-04:05)

Filmens start. Vi ser et væld af (Facebook-lignende) fotos, der kommer så hurtigt at vi mere aner end ser motiverne rigtigt. Fotos fra hovedpersonernes liv til fuld musik.

Anslag: Julie græder i starten af filmen og siger fuck, fuck, fuck. Vi finder i slutningen ud af, hvor hun er.

Præsentation af personer og miljø: Vi lærer Julie og Martin at kende som et 'cool par', der fjoller, fester, tager stoffer og drikker. De bor på Vesterbro og er sociale med alle deres venner.

Filmklip 2: Filmens konflikt (09:29-15:45)

Konflikten og spændingen optrappes. Julie er blevet gravid, og hun skal have en abort. Hvordan tager Martin det?

Filmklip 3: Filmens slutning (53:25-55:48)

Julie og Martin er taget på en lang rejse til Syden. Martin er blevet overfaldet. Julie har ikke kunne finde ham og har frygtet det værste. Man ser hun græder i starten af filmen og siger fuck, fuck, fuck. Det er en rammefortælling og filmen slutter (næsten) her, hvor den startede.

Men Martin er ok. (Klip) De er taget ud til et andet sted, en strand. Julie spørger Martin hvad rejsen har betydet for ham. Han siger, at han ikke ved det, men at han savner Danmark og gerne vil hjem og skabe et liv med Julie, som er fuld af glæde og livskvalitet, som han siger.

Filmen slutter som den startede med et væld af (facebook-lignende) fotos fra deres liv til fuld musik.

Tekst og opgaver til eleverne på dfi.dk

Instruktøren Michael Noer har i denne film givet et digitalt videokamera til sine 20-årige naboer på Vesterbro, med en kort besked om at filme, hvad de måtte opleve af dramatiske begivenheder i deres hverdag. Videokameraet fungerer som deres trofaste ledsager gennem deres parforholds op- og nedture. Julie og Martin er impulsive, vilde og konstant på jagt efter oplevelser, men da de pludselig også oplever en større alvor i deres liv, begynder Michael Noer selv at optage dem og skabe filmen om deres samliv på Vesterbro.

Om princippet 'Show, don't tell'

Når instruktøren fortæller med sin film, gør han/hun det først og fremmest i billeder. Man har indenfor journalistik og i filmbranchen et udtryk og princip, som hedder "Show, don't tell". Oversat til dansk betyder det: Vis det, sig det ikke! - Altså: fortæl i billeder, ikke (kun) med ord (voice over, replikker, tekster, etc.)

Vi oplever films billeder på en meget stærk måde, især når der er en hovedperson, som vi følger og identificerer os med. Flere og flere danske instruktører foretrækker at benytte grundformer, som lader hovedpersonerne opføre sig som 'de plejer' i hverdagsituationer foran kameraet.

Når der bliver sat lyd (musik og effekter) til, virker billedoplevelsen endnu stærkere. Vi glemmer os selv, og bliver til en vis grad forført af filmen.

Tre klip fra "Vesterbro": Filmens start, filmens konflikt og filmens slutning

- [Klik her og se filmen fra 00:00 - 04:05, 09:29 - 15:45 og 53:25 - 55:48](#)

Opgaver

1. Hvilken grundform/hvilke grundformer benytter filmen sig af? - Begrund ud fra klippene.
2. Hvad handler filmen egentlig om, mener I?
3. Instruktøren benytter sig af **berettermodellen**. Gør rede for hvordan ud fra de tre filmklip.
4. På hvilke forskellige måder benytter filmen sig af princippet 'Show, don't tell'? - Begrund ud fra klippene.
5. Hvem henvender filmen sig mest til, synes I? Begrund ud fra klippene.

Supplerende materiale

Andre titler af Michael Noer

"De vilde hjerter" – gymnasiefaglig vejledning på dfi.dk:

- http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-gymnasiet/filmvejledninger-og-undervisningsmaterialer/filmvejledninger/de-vilde-hjerter.aspx

"Doxwise" (Videodagbøger i ung, moderne stil) - Find dem på her:

- www.doxwise.dk.

Andre film med den observerende grundform

"Armadillo" – gymnasiefaglig vejledning på dfi.dk:

- http://www.dfi.dk/Boern_og_unge/Undervisning/Film-i-gymnasiet/Filmvejledninger-og-undervisningsmaterialer/Filmvejledninger/Armadillo.aspx

UNDERVISNINGSFORLØBET - "MED DØDEN TIL FØLGE"

"Med døden til følge"

Dansk
Dokumentar, 2010, 58 min
Af Eva Mulvad

Om filmen

For første gang i Danmarkshistorien har det danske retsvæsen givet lov til, at en hel retssag bliver filmet. "Med døden til følge" tager os om bag de sensationelle overskrifter og inddrager os i de komplekse overvejelser om beviser og straf, som dommere dagligt håndterer på danskernes vegne.

Den konkrete sag handler om en mand, der slog sin bedste ven ihjel med et samurai sværd - var det et uheld eller var det en bevidst handling, da manden førte sværdet? Sagen er drabelig og følelsesladet. Der står meget på spil for den tiltalte, som både skal genopleve den tragiske nat hvor hans ven døde og samtidig forsøge at klare sig gennem en retssag, hvor han står til flere års fængsel.

Den klassiske grundform

"Med døden til følge" er et eksempel på den klassiske grundform, som er kendetegnet ved:

- Fremlæggelse af et problem – og ofte også af en løsning
– *Slog Ronny sin ven Dan ihjel med vilje?*
- Klart og simpelt struktureret
– *Vi følger retssagen kronologisk over 3 dage*
- Alvidende fortæller
– *Beskueren får hele tiden fortalt, hvad der skal ske.*
- Stærkt styrende voice-over
- Billedsiden er mest illustrativ
– *Kameraet er ikke en medfortæller. Vi "observerer" blot en retssag. Der er stort set kun billeder af diverse lokaler, retssalen, og de involveredes skiftende ansigtsudtryk.
Indimellem optræder nogle få indklip fra TV's nyhedsprogrammer og politiets dokumentation af gerningsstedet, som er med til at informere os om sagens sammenhæng.*

Info til læreren om film og klip

Filmklip: Filmens start (00:00-07:05)

Vi introduceres til filmen og konflikten på fuldstændigt klassisk vis. Strukturen følger berettermodellen eksemplarisk:

I de første 7 minutter oplever vi først et anslag: klip fra TV's nyheder: En mand er myrdet med et samuraisværd!

Herefter præsentation af de involverede personer og selve miljøet i fængselscellen og Køge Arrest. Vi bliver præsenteret for problematikken/konflikten.

Senere (efter de 7 minutter) er vi med i retssagslokalet, som er et hvidt lokale hvor et panel af dommere og domsmænd sidder. På en stol i midten af rummet sidder tiltalte og vidner. Forsvarer og anklager sidder på hver sin side af stolen. Igennem filmen optrappes konflikten og spændingen over de tre dage, hvor retssagen står på. Som beskuer venter man spændt på afgørelsen i filmens slutning, mens man søger at finde frem til sin egen holdning til skyldsspørgsmålet. Dels på baggrund af indtrykket af Ronny og dels ud fra det man får at vide. Retten fastslår til sidst at der ikke er ført nok bevis for at Ronny slog Dan (tilsyneladende hans bedste ven gennem 7 år) ihjel med forsæt, men ud fra groft uagtsom adfærd. De var meget beruset, begge to.

Tekst og opgaver til eleverne på dfi.dk

For første gang i Danmarkshistorien har det danske retsvæsen givet lov til, at en instruktør filmer en hel retssag. Dokumentarfilmen "Med døden til følge" er resultatet af optagelserne. Instruktøren, Eva Mulvad, tager os i denne film bag om de sensationelle overskrifter i aviser og på TV om den svære sag. En sag, ud af mange komplekse sager, som dommere og domsmænd rundt om i landet dagligt håndterer på danskernes vegne. Den konkrete sag handler om en mand, der slår sin bedste ven ihjel med et samurai sværd. Retssagen undersøger om det var et uheld eller en bevidst handling, da hovedpersonen Ronny førte sværdet mod sin ven. Der står meget på spil for den tiltalte, som på selve 1-års dagen for den tragiske nat, hvor hans bedste ven døde, nu skal forsøge at forklare sig igennem en retssag, hvor han står til flere års fængsel og samtidigt er dybt berørt af situationen.

- [Klik her og læs først interviewet med filmens instruktør, Eva Mulvad.](#)

Klip fra "Med døden til følge": Filmens start

- [Klik her og se filmen fra 00:00 - 07:05](#)

Opgaver

1. Hvilken grundform/hvilke grundformer bruger instruktøren i denne film? Begrund ud fra klippet.
2. Hvad er formålet med filmen ifølge interviewet?
3. Passer valget af grundform til budskabet, mener I? – Begrund.
4. Hvilket indtryk får I af Ronny første gang, I ser ham?
5. Hvilket indtryk ønsker instruktøren, at vi skal få af Ronny, forsvareren og anklageren, tror I? Begrund ud fra filmklippets præsentation af de enkelte.

Supplerende materiale

Interview med instruktør Eva Mulvad om filmen på DFI FILMupdate:

- www.dfi.dk/Nyheder/FILMupdate/2011/Marts/Ikke-bare-et-samurai-draeber-monster.aspx

Andre film med den klassiske grundform

"Min smukke datter" – se den på Filmstriben:

- <http://www.filmstriben.dk/skole/film/details.aspx?filmid=9000000553>

Blandet med den *observerende* grundform

"Ingen skal kalde mine forældre tabere" – se den på Filmstriben:

- <http://www.filmstriben.dk/skole/film/details.aspx?filmid=2634531601>

Blandet med den *fiktive* grundform

"Usynlige piger" – se den på Filmstriben:

- <http://www.filmstriben.dk/skole/film/details.aspx?filmid=9000000171>

Blandet med den *poetiske* grundform

"Verden i Danmark" – se den på Filmstriben:

- <http://www.filmstriben.dk/skole/film/details.aspx?filmid=2658473600>

UNDERVISNINGSFORLØBET

- "BURMA VJ – REPORTER I ET LUKKET LAND"

"Burma VJ - Reporter i et lukket land"

Danske undertekster, Engelsk,
Dokumentar, 2009, 1t 26 min
Af Anders H. Østergaard

Om filmen

"Burma VJ - Reporter i et lukket land" er en film om videojournalister i det lukkede, diktatoriske Burma. 27-årige Joshua er selvbestaltet videojournalist i Burma og er en del af et større netværk, som sætter livet på spil i deres bestræbelser på at dokumentere militær-juntaens menneskerettighedskrænkelser. Optagelserne smugles ud af Burma til verdenspressen, og filmen giver et unikt indblik i et ellers tillukket regime. Filmen er opbygget omkring den store folke- og munkeopstand i september 2007, hvor den internationale presse var forment adgang.

VJ betyder her video-journalism (journalistik). Ordet kan indenfor musik også dække over 'Video-Jockey', ligesom i Disc-Jockey/DJ, men det gælder altså ikke her.

Filmen var nomineret til en Oscar i 2010. Har modtaget mange andre priser – bl.a. Den Internationale Menneskerettighedspris 2009, hovedprisen og en menneskerettighedspris på IDFA i Amsterdam i 2008, samt to priser på CPH:DOX, m.fl.

Den observerende grundform - iblandet den klassiske og den personlige grundform

"Burma VJ – Reporter i et lukket land" er endnu et eksempel blandt mange på en dokumentarfilm, som blander grundformerne. Følgende elementer fra tre forskellige grundformer benyttes i filmen:

Fra den observerende form

- Forsøg på at indfange den "rå virkelighed"
- Fluen på væggen
- Fokus på "det levede liv", og de magiske /sigende (samt især her brutale og voldelige!) øjeblikke

Fra den klassiske form

- Fremlæggelse af et problem – og ofte også af en løsning
- *Problem: Burmas undertrykkelse af sin befolkning. Løsning: At gøre omverden opmærksom på problemet via den internationale presse.*
- Stærkt styrende voice-over
- *Hovedpersonen Joshua selv m.fl..*

Fra den personlige form

- Vi kommer meget tæt på det private
- Fokus på den personlige historie
- *Joshuas arbejde som reporter og hans venner*
- Brug af filmiske virkemidler
- *Indimellem bruger instruktør Anders Østergaard filmiske greb, som fx at spole baglæns med vilje etc..*
- Subjektivt fortalt (instruktøren ofte selv synlig) - selvfremsstilling.
- *Her er der tale om, at vi ser Joshua, der står for en stor del af optagelserne til filmen og indimellem optager sig selv. Instruktøren bag ham, Anders Østergaard, er dog aldrig selv synlig.*

Kort om situationen i Burma/Myanmar

Burma har været under militærstyre siden 1962. Landet er blevet ledet af Than Shwe siden 23. april 1992. Næsten alle ministre har militær rang. Sanktioner mod militærstyret har kun haft lille effekt på grund af magthavernes succes med at finde smuthuller i sanktionerne og deres tilknytning til og stigende afhængighed af Kina. En stor del af landets befolkning er buddhister, og mindre etniske grupper er kristne eller muslimer.

Regimet er anklaget for ikke at respektere menneskerettighederne. Modstand og politisk opposition mod regimet bliver ikke tolereret. Der blev godt nok afholdt frie valg i 1990 kort efter opstanden i 1988. Ved valget blev den kvindelige Nobelprismodtager Aung San Suu Kyi valgt som statsminister, men militæret nægtede hende at tiltræde stillingen.

Daw Aung San Suu Kyi (født 19. juni 1945 i Rangoon, Burma) er en politiker fra Myanmar, der er kendt for sine ikke-voldelige, prodemokratiske aktiviteter i landet. Hun modtog i 1991 Nobels fredspris. Efter at have siddet i husarrest i 15 af de seneste 21 år, blev Aung San Suu Kyi den 13. november 2010 løsladt af det myanmarske diktaturregime.

Hun er datter af general Aung San, som forhandlede Burmas uafhængighed fra Storbritannien i 1947 og som blev myrdet af rivaler samme år. Hun studerede ved universitetet i Oxford, hvor hun mødte sin mand, som hun har 2 børn med, men som hun efterlod i London for at kæmpe for sin sag med fredelige midler (fra husarresten) i Burma.

Info til læreren om film og klip

Filmklip 1: Hvordan Joshua filmens reporter og VJ samt selve opstanden startede. (10:29- 15:56)

Ved hjælp af forskellige scener og elementer indføres vi i filmens fortælling og problematik. Vi ser håndholdte optagelser af gadedemonstrationer. Vi hører en engelsk journalist speak om VJ-reporternes store indsats. Vi læser korte tekster om undergrunds-reportere/VJ's, der smugler hemmelige filmoptagelser af demonstrationerne ud af landet, fordi den udenlandske presse er forment adgang.

Herefter fortæller Joshua i voice-over-form om den dag (15. august 2007), hvor han startede med at filme hemmeligt. Imens ser vi enten en rekonstruktion eller selve optagelserne fra denne dag, hvor han startede som VJ-reporter. Han kører i bus med bange buspassagerer, som ikke vil tale med ham. Man ser og hører at prisen på en busbillet er steget, og man fornemmer, at situationen mellem den militære overmagt og befolkningen er tilspidset.

Herefter klippes til en demonstrant på gaden, som tager til genmæle og opildner til folkelig protest. Alt dette optages af Joshua med håndholdt 'hemmeligt' kamera. Han fortæller i voice-over, at han bliver afsløret, ført væk og at de tager hans kamera. De billeder, vi ser, har en kollega tilsyneladende optaget. Joshua fortæller, at han bliver sat fri igen.

Filmklip 2: Filmens afslutning. Joshuas hovedkvarter bliver afsløret. (1:19:36 - 1:24:12)

Man forstår at Joshuas hovedkvarter er afsløret, og at overmagten har taget alt deres udstyr og optagelser, hvilket bevirker at Joshua og hans kolleger må starte helt forfra. Joshua fortæller i voice-over, at det er føles, som en modløs og håbløs situation.

Men Burmas befolkning er tilsyneladende blevet inspireret af VJ'sene, og man ser andres optagelser af mennesker og tilflugtssteder og forstår dermed, at kampen ikke er slut endnu, hvilket Joshua selv bekræfter i en voice-over i slutningen af filmen.

Tekst og opgaver til eleverne på dfi.dk

Filmen "Burma VJ - Reporter i et lukket land" handler om de såkaldte VJ's (VideoJournalister) i det lukkede, diktatoriske Burma. Siden 2010 har landet dog skiftet navn, og hedder officielt ikke længere Burma, men Myanmar. Myanmar ledes af en militær magt. Landet ligger nordvest for Thailand.

Filmen følger 27-årige Joshua, som er en selvbestaltet videojournalist i Burma. Han er en del af et større undergrundsnetværk af folk, som sætter livet på spil i deres bestræbelser på hemmeligt at dokumentere militær-juntaens menneskerettighedskrænkelser. I stor frygt for at blive opdaget.

Optagelserne smugles ud af Burma til verdenspressen, og filmen giver et unikt indblik i et ellers tillukket regime, som ingen udenlandske journalister må rejse til.

Filmen er bygget op omkring en store folke- og munkeopstand, der brød løs i september 2007. Den internationale presse var forment adgang til landet, men ved hjælp af VJ'enes optagelser kom billeder fra opstandelsen alligevel ud.

Filmen var nomineret til en Oscar i 2010, og den har vundet mange priser - bl.a. Den Internationale Menneskerettighedspris i 2009.

- Gå på nettet og læs om *Burma/Myanmar* samt om den folkevalgte *Aung San Suu Kyi*, så I forstår baggrunden for de to filmklip.

Klip fra "Burma VJ - Reporter i et lukket land"

Klip 1: Hvordan Joshua, filmens reporter og VJ, samt selve opstanden startede

Klip 2: Filmens afslutning. Joshuas hovedkvarter bliver afsløret

- [Klik her og se filmen fra 10:29 - 15:56 og derefter fra 1:19:36 - 1:24:12](#)

Opgaver

1. Hvilken grundform/hvilke grundformer er filmen skabt ud fra? Begrund ud fra klippene.
2. Hvilken anden grundform kunne man lave film med samme type budskab og historie ud fra? Sammenlign med de andre dokumentarfilm, som I har set klip fra.
3. Hvorfor har filmen mon vundet så mange priser?

Supplerende materiale

På dfi.dk findes en gymnasiefaglig vejledning til "Burma VJ – Reporter i et lukket land":

- http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-gymnasiet/filmvejledninger-og-undervisningsmaterialer/filmvejledninger/burma-vj.aspx

UNDERVISNINGSFORLØBET - "MIN AVATAR OG MIG"

"Min Avatar og mig"

Dokumentar, 2010, 60 min.
Af Bente Milton og Mikkel Stolt

Om filmen

Den lidt uheldige filminstruktør Mikkel beslutter sig for at prøve lykken i den virtuelle verden Second Life. Her møder han den smukke avatar Helena, som giver ham en 'make over' og hjælper ham i gang med en strålende karriere som instruktøren Mike. I takt med succesen i Second Life kører hans virkelige liv helt af sporet, kæresten smider ham ud, og han ender med at miste alt. Hans grådighed får også Helena til at droppe forbindelsen med ham, og den virkelige Mikkel sætter nu alt ind på at finde den virkelige Helena. En rejse, som sætter ham i kontakt med blandt andet lysvæsener og videnskabsmanden Danny Hillis, og som til sidst får ham til at indse, hvad der virkelig betyder noget.

Filmen er listet som en dokumentarfilm på dfi.dk og Filmstriben.dk. Andre steder kaldes den en fantasy-dokumentar eller en 'docomedy'. I hvert fald er filmen instrueret af Bente Milton og hovedpersonen selv. Den har tydelige fiktive lag, som er godt blandet sammen med dokumentariske optagelser, hvor hovedpersonen Mikkel Stolt eksempelvis improviserer eller virkelig møder Helena, hans store forelskelse i Second Life.

Den personlige grundform

- i blandet en form for *fiktiv* grundform

"Min Avatar og mig" er skabt ud fra den personlige grundform, som er kendetegnet ved:

- Subjektivt fortalt (instruktøren er ofte selv synlig) – selvfremstilling
- Brug af filmiske virkemidler
- Vi kommer meget tæt på det private
- Fokus på den personlige historie

Der er imidlertid tale om en helt særlig dokumentarfilm, som udfordrer dokumentargenren (der normalt skildrer virkeligheden!) ved sin brug af en virtuel verden. Nemlig det internetbaserede sociale fællesskab, Second life, som hovedpersonen/instruktøren og enkelte bipersoner også optræder i, men i form af animerede figurer.

Der er altså 'to af hovedpersonen', som vi følger i 'to forskellige verdener'; den virkelige og den virtuelle.

Kort om Second Life

I Second Life kan man deltage gratis, hvis man vil, og blive 'resident' (indbygger) ved at vælge sig en avatar*. De fleste avatars ser rigtigt godt ud, og har et ungt udseende.

Man bestemmer selv sin avatars udseende og avataren er ens stedfortræder, som både kan gå, flyve og bevæge sig i spring gennem tid og rum. Der er snart sagt ikke det, man ikke kan i Second Life. Man kan besøge spændende steder, gå til koncerter, flyve i luftballon, i klæde sig det lækreste tøj eller chatte med de andre residerter.

Second life er gratis. Men man kan også bruge rigtige penge i Second Life og f.eks. købe sig et sted at bo, noget land eller tøj for en pengefod, som kaldes Linden Dollars. Den kan omveksles til rigtige danske kroner og øre igen.

*En *avatar* er ens 'stedfortræder' i den virtuelle verden. I den hinduistiske mytologi betyder det en inkarnation (kropslig manifestation) af et højere væsen/en Gud. Sanskrit-ordet *avatāra* betyder direkte oversat "nedstigning".

Kilde: Wikipedia.

Info til læreren om film og klip

Filmklip 1: Begyndelsen på Min Avatar og mig med introduktionen til Second Life (00:00-16:10)

Filmen præsenterer instruktøren Mikkel Stolt, hans kæreste Helle, hvor han bor og hans mange problemer med at skaffe penge til sine filmprojekter, som han til stadighed får afslag på af Det Danske Filminstituts konsulenter. Mens man ser ham til møder, eller sammen med sin kæreste, fortæller han i voice over, at vi i tilbageblik skal opleve, hvordan han kom ind i Second Life – svaret på hans bønner om at være en succesfuld instruktør, der kunne tjene sine egne penge.

I de sidste minutter af klippet veksler vi konstant mellem at være i den (iscenesatte) virkelige verden og i den virtuelle Second Life-verden.

En ny grundform nr. 6

Inddragelsen af Second life og hovedpersonens avatar i filmen "Mig og min Avatar" har den konsekvens, at begreber, som 'privat', 'personlig' og 'selvfremstilling' samt 'iscenesættelse' og 'show, don't tell', får helt ny betydning. Arbejdet med og analysen af denne dokumentarfilm giver forhåbentlig stof til en god debat mellem eleverne, og om dokumentargenrens udvikling og muligheder på sigt.

Konsekvensen af dette må være, at der vil blive brug for en helt ny grundform, at skabe nye dokumentarfilm ud fra. Noget, som det er oplagt at inddrage eleverne i, så de selv kan prøve at definere og kategorisere en ny 'grundform nr. 6'.

Tekst og opgaverne til eleverne på dfi.dk

Den lidt uheldige filminstruktør Mikkel Stolt beslutter sig for at prøve lykken i den virtuelle verden, Second Life. Her møder han den smukke avatar Helena, som giver ham en 'make over' og hjælper ham i gang med en strålende karriere som instruktøren Mike Proud (Proud betyder stolt på engelsk!). I takt med succesen i Second Life kører hans virkelige liv helt af sporet, kæresten smider ham ud, og han ender med at miste alt. Hans grådighed får også Helena til at droppe forbindelsen med ham, og den virkelige Mikkel sætter nu alt ind på at finde den virkelige Helena. En rejse, som sætter ham i kontakt med blandt andet lysvæsener og videnskabsmanden Danny Hillis, og som til sidst får ham til at indse, hvad der virkelig betyder noget.

- [Se bonusklip og læs mere om filmen på dens hjemmeside](#)

Om Second Life

- Bemærk den underfundige titel, som betyder 'Andet Liv'.

I Second Life kan man deltage gratis, hvis man vil, og blive 'resident' (indbygger) ved at vælge sig en avatar. De fleste avatars ser rigtigt godt ud, og ser unge ud. Man bestemmer selv sin avatars udseende, og avataren er ens stedfortræder, som både kan gå, flyve og bevæge sig i spring gennem tid og rum. Der er snart sagt ikke det, man ikke kan i Second Life. Man kan besøge spændende steder, gå til koncerter, flyve i luftballon, i klæde sig det lækreste tøj eller chatte med de andre residerter. Second life er gratis. Men man kan også bruge rigtige penge i Second Life og f.eks. købe sig et sted at bo, noget land eller tøj for en pengefod, som kaldes Linden Dollars. Den kan omveksles til rigtige danske kroner og øre igen.

Inddragelsen af Second life og hovedpersonens avatar i filmen "Mig og min Avatar" betyder, at begreber, som 'privat' og 'personlig' samt 'show, don't tell', får helt ny betydning.

- [Undersøg den virtuelle verden 'Second Life'](#)

Klip fra "Min Avatar og mig"

Klip 1

Vi møder instruktør og hovedperson Mikkel Stolt, hans kæreste, det sted han bor, og hans mange problemer med at skaffe penge til sine film. Projekter, som han hele tiden får afslag på. I de sidste minutter af klippet veksler vi konstant mellem at være i den (iscenesatte) virkelige verden og i den virtuelle Second Life-verden.

- [Klik her og se filmen fra 00:00 - 16:10](#)

Opgaver

1. Begrund ud fra klippet hvilken grundform filmen bruger.
2. Begrund også hvorfor det er en dokumentarfilm og ikke en fiktiv spillefilm.
3. Med inspiration fra "Min avatar og mig" samt Second Life universet, skal I definere en ny grundform.
Vi kan kalde den for Grundform nr. 6.
Denne grundform skal hjælpe med at skabe fremtidens nye typer dokumentarfilm, der blandt andet aktivt udspiller sig i virtuelle verdener som Second Life og f.eks. inddrager avatars og sociale chat-medier.
4. Hvilke betingelser skal sådan en dokumentarfilm opfylde, for at være nyskabende?
5. Oprids 5 punkter, som denne nye grundform nr. 6 skal indeholde.
6. Giv den nye grundform et passende navn.

Supplerende materiale

Se bonusklip og læs mere om filmen på dens hjemmeside her:

- <http://www.minavatarogmig.com/>

Læs bloggen med Mikkel Stolts beskrivelser af processen med filmen

Mikkel Stolts egne tanker om filmens tilblivelse, og hans kamp mod hovedinstruktøren og producenternes pres for at gøre filmen mere fiktiv og instrueret end Mikkel Stolt selv ønskede.

- <http://docomedy.blogspot.com/2011/05/min-avatar-og-mig-med-flere.html>

Andre film under den personlige grundform:

”Min fætter er pirat”

- På dfi.dk findes en gymnasiefaglig vejledning til filmen:
 - http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-gymnasiet/filmvejledninger-og-undervisningsmaterialer/filmvejledninger/min-faetter-er-pirat.aspx
- Se den på Filmstriben:
 - <http://www.filmstriben.dk/skole/film/details.aspx?filmid=9000000516>

”Terrorist ved et tilfælde”

- På dfi.dk findes en gymnasiefaglig vejledning til filmen:
 - http://www.dfi.dk/boern_og_unge/undervisning/film-i-gymnasiet/filmvejledninger-og-undervisningsmaterialer/filmvejledninger/terrorist-ved-et-tilfaelde.aspx
- Se den på Filmstriben:
 - <http://www.filmstriben.dk/skole/film/details.aspx?filmid=2785261000>

”Rejsen på ophavet”

- Se den på Filmstriben:
 - <http://www.filmstriben.dk/skole/film/details.aspx?filmid=2534471500>

UNDERVISNINGSFORLØBET

- EKSTRA: DOKUMENTARGENRENS MANGE UNDERGENRER

Dette forløb har undersøgt dokumentarfilmens forskellige grundformer. Sæt af byggesten som en instruktør tager udgangspunkt i, når hun vil skabe en filmfortælling om noget virkeligt.

Der findes imidlertid mange andre typer dokumentariske udtryk.

Hvis læreren kan afse tiden, så kan dette forløb udvides med en generel diskussion om og undersøgelse af dokumentargenrens mange undergenrer samt deres resurser, muligheder, målgrupper og udfordringer i fremtidens mediebillede. Herunder nævnes nogle få af de mest aktuelle undergenrer.

- På Danmarks Radios Skole-hjemmeside findes filmklip, undervisningsmaterialer for mellemtrin og udskoling samt lærervejledninger i dokumentarformer på TV.
http://www.dr.dk/skole/Dansk/Dokumentarformer_i_tv/Dokumentar/20100514155607.htm

Doku soap

Dokusoapen er et serieprogram, der handler om virkelige menneskers liv, oplevelser og følelser. Typisk følger den en arbejdsplads eller en gruppe mennesker over en periode og krydsklipper mellem flere historier.

Eksempler: "På arbejde på Hovedbanegården" (DR) og "Chris (MacDonald) på Skolebænken" (DR) (Kilde: dr.dk)

- Se mere om doku soap på DR's hjemmeside:
http://www.dr.dk/skole/Dansk/Dokumentarformer_i_tv/Dokusoap/Artikel+2.htm

Reality shows

Reality shows er stormet frem og har gjort helt almindelige mennesker til forsidestof.

Programmerne har afsæt i virkeligheden (reality), men fokuserer på underholdningen (show). Typisk bliver en gruppe mennesker isoleret for at løse en opgave. Nogle af deltagerne bliver stemt hjem undervejs, og vinderen får en præmie. (Kilde: dr.dk)

Eksempler: Paradise Hotel (TV3) og Robinson Ekspeditionen (DR).

- Se mere om doku soap på DR's hjemmeside:
http://www.dr.dk/skole/Dansk/Dokumentarformer_i_tv/Realityshow/Artikel+4.htm

Dokumentarprogrammer (til TV og radio)

Disse er præget af en langt mere journalistisk tilgang til et emne. Formen lægger sig dog i høj grad op af den klassiske grundform; Med en stemme i tredje person fremlægger journalisten et budskab om virkeligheden. Mange nyheds- og aktualitetsindslag har denne form, hvor interviewsekvenser, arkivmateriale, grafik m.v. kædes sammen af en neutral speakerstemme.

Dokumentarisme

- Endnu en interessant hybridgenre. Med *-isme* indikeres at skridtet er taget helt ind i kunstområderne. Dokumentarisme blander fiktion og ikke fiktion i den forstand at det digitale udtryk eller teksten tager afsæt i virkeligheden – noget historiefast, men fremstillingen bliver fiktiv med en forfatters frihed til at "opfinde" personer og ændre på handlingsgangen, så det bliver utydeligt hvornår forfatteren digter på virkeligheden. Filmen eller musicaludgaven "Evita" er et klart eksempel på den dokumentaristiske genre. Et andet og kendt eksempel er "Livlægens besøg" af Per Olov Enquist.

- Læs mere om forslag til arbejdet med dokumentargenrerne her:
<http://www.ucc.dk/public/dokumenter/CFU/Fagene/Dansk/dokumentaren.1docx.pdf>

Dokumentarfilm og – genrer

- Læs mere her om synsvinkler m.m. i forhold til grundformerne på Danskfag:
<http://sites.google.com/site/danskfag/medier/film/dokumentarfilm-og--genrer>

